

Economische projecties voor België – Najaar 2013

Inleiding

Na de scherpe vertraging van de bedrijvigheid in de lente van 2011 heeft België een relatief lange periode doorgemaakt waarin de economie, kwartaal na kwartaal, nauwelijks is gegroeid of zelfs is gekrompen. De vorige najaarsramingen van de Bank, maar ook de recentere voorjaarsramingen van juni 2013, wezen erop dat die zwakke conjunctuur vanaf het voorjaar van 2013 plaats zou maken voor een geleidelijk herstel. De op dit ogenblik beschikbare economische statistieken lijken dat beeld in elk geval te bevestigen: volgens de eerste ramingen van het INR is de bedrijvigheid er zowel in het tweede als in het derde kwartaal van 2013 duidelijk op vooruitgegaan. Dat is vooral te danken aan de particuliere consumptie, de bedrijfsinvesteringen en de uitvoer, die in 2013 zelfs iets sterker of vroeger lijken op te veren dan eerder geraamd.

Dat staat uiteraard niet los van wat er in de rest van Europa en de wereld gebeurt. Terwijl op mondiaal vlak de economie iets trager lijkt op te leven dan waar in de voorjaarsprognoses werd van uitgegaan, is de conjunctuur in het eurogebied, zoals verwacht, recentelijk verbeterd. Zo liet de bedrijvigheid in het eurogebied als geheel in het tweede kwartaal van dit jaar, voor het eerst sinds het laatste kwartaal van 2011, opnieuw een positieve groei optekenen. Hierbij zij wel opgemerkt dat dit groeicijfer in een aantal belangrijke landen, zoals Duitsland en Frankrijk, in bepaalde mate werd opgedreven door tijdelijke factoren die onder meer te maken hadden met de weersomstandigheden. Dat verklaart ook, ten dele, waarom de groei in het eurogebied in het derde kwartaal enigszins is teruggelopen. Meer algemeen trekt de bedrijvigheid in de geavanceerde landen sinds begin 2013 duidelijk aan, wat een gunstig effect heeft op de handelsstromen, waar ook de Belgische uitvoerders baat bij vinden. De toenemende

binnenlandse bestedingen, waarbij vooral de particuliere consumptie in het oog springt, sporen dan weer met de opmerkelijke verbetering van zowel het producenten- als het consumentenvertrouwen sinds de lente van dit jaar. Het lijdt derhalve weinig twijfel dat het conjunctuurherstel ten dele verband houdt met vertrouwenseffecten.

Het vertrouwen lijkt ook geleidelijk terug te keren op de financiële markten, die zich nu al enkele maanden in rustiger vaarwater bevinden. Ondanks de recente toename, die verband houdt met de vooruitzichten inzake het afbouwen van het sterk accommoderend monetair beleid, vooral in de Verenigde Staten, blijft het peil van de lange rente heel laag. Verdere bezorgdheid omtrent de afwikkeling van de eurocrisis of de houdbaarheid van de schuldsposities van een aantal economieën heeft niet tot een nieuwe forse renteverhoging geleid. Toch dient opgemerkt dat de snel afgenomen inflatie in het eurogebied de reële rente verhoogt. Daarnaast hebben ook de belangrijkste aandelenmarkten het herstel, na de verliezen van de afgelopen jaren, verdergezet.

Tegen deze achtergrond sluiten de huidige ramingen, al met al, heel dicht aan bij deze die werden gepubliceerd in het Economisch Tijdschrift van juni 2013. Er wordt nog steeds gerekend op een relatief gelijkmatig herstel, waarbij de bedrijvigheid in de volgende kwartalen een gemiddeld groeitempo van 0,3 % zou laten optekenen, wat weliswaar lager is dan het gemiddelde groeitempo van vóór de grote recessie. De groei van het bbp naar volume werd voor dit jaar wel in heel beperkte mate, namelijk met minder dan 0,2 procentpunt, opwaarts bijgesteld ten opzichte van de geraamde nulgroei in de voorjaarsprognoses. Voor volgend jaar blijft de groei-raming evenwel ongewijzigd op 1,1 %. Dat is het resultaat van twee tegengestelde krachten. De ietwat hogere

groei voor de recentste kwartalen van dit jaar leidt tot een gunstig overloopeffect op de jaargroei voor 2014, wat met name tot uiting komt in een hogere bijdrage van de particuliere consumptie aan de groei. Dit wordt evenwel volledig tenietgedaan door twee specifieke factoren. Enerzijds werd de volumegroei van de overheidsbestedingen, in vergelijking met de juniraming, duidelijk neerwaarts herzien. Dat heeft vooral te maken met de brede waaier van maatregelen die na de afsluitingsdatum van de voorjaarsprognoses werden genomen door de federale overheid en de gemeenschappen en de gewesten bij de begrotingsopmaak voor 2014 en die in paragraaf 5 nader worden toegelicht. Anderzijds zijn de gemeenschappelijke technische en externe hypothesen, waarop de ramingen van het Eurosysteem zijn gebaseerd en waarvan de voornaamste worden beschreven in het Kader in de eerste paragraaf van dit artikel, in het algemeen ongunstiger dan in de ramingen van juni 2013. De neerwaarts bijgestelde groei van de afzetmarkten en het hogere rentepeil wegen onder meer op de uitvoer en op de investeringen.

Niettegenstaande de prille tekenen van een opleving van de Belgische economie, blijft de situatie op de arbeidsmarkt zorgen baren. De werkgelegenheidscreatie blijft, zoals gebruikelijk aan het begin van een herstelfase, duidelijk achterlopen op de bedrijvigheid; de groei van deze laatste wordt immers in de eerste plaats geschaagd door toenames van de arbeidsproductiviteit per uur en van het gemiddeld aantal gewerkte uren. Het werkgelegenheidsverloop zou, ondanks een beperkte opwaartse herziening ten opzichte van de voorjaarsprognoses, dan ook nog tot de jaarwisseling vlak blijven en pas vanaf begin volgend jaar heel geleidelijk aantrekken. Dit impliceert tevens dat de werkloosheidsgraad volgend jaar nog enigszins zal stijgen.

De inflatie die, ook in België, sterk is gedaald, zal volgens de huidige projecties nauwelijks opveren in 2014. Dat heeft deels te maken met het verloop van de relatief volatiele componenten van het prijspeil en, in het bijzonder, de verwachte verdere afname van de olieprijs, maar ook met de zwakke onderliggende inflatie, die gedurende de hele ramingsperiode ver onder de drempel van 2 % blijft. De beheersing van de loonkosten teneinde de loonhandicap t.o.v. de buurlanden te verkleinen, draagt daar toe bij.

Het begrotingstekort, ten slotte, zou volgend jaar, door de bijkomende consolidatiemaatregelen, duidelijk lager uitvallen dan aangegeven in de voorjaarsprognoses maar zou vrijwel niet afnemen ten opzichte van het in 2013 bereikte peil, namelijk 2,8 % bbp. Ook na de integratie van de initiële begrotingen voor 2014 blijft het tekort dus flink boven de in het recentste stabiliteitsprogramma vastgelegde doelstelling. Hierbij moet wel worden herinnerd aan het feit dat, overeenkomstig de regels voor dergelijke

projectieoefeningen van het Eurosysteem, enkel rekening wordt gehouden met de maatregelen die door de overheid reeds voldoende zijn gepreciseerd en reeds formeel zijn goedgekeurd – of die zeer waarschijnlijk goedgekeurd zullen worden – op de datum dat de oefening wordt afgesloten. Bovendien kunnen de ramingen van de begrotingsimpact van bepaalde maatregelen, zoals deze inzake fraudebestrijding, afwijken van de in de begroting opgenomen bedragen. De projecties werden afgesloten op 22 november 2013. Dat houdt in dat nog geen rekening werd gehouden met de door de federale overheid op 29 november 2013 aangekondigde maatregelen om het concurrentievermogen van de Belgische economie te verbeteren. Met uitzondering van de verlaging van het btw-tarief op elektriciteitsverbruik zouden deze maatregelen overigens pas na de projectieperiode ingaan.

1. Internationale omgeving en hypothesen

1.1 Wereldeconomie

Wat het volledige jaar 2013 betreft, is de expansie van de mondiale bedrijvigheid, in tegenstelling tot waar in het voorjaar werd van uitgegaan, nog ietwat verder vertraagd. Dit is een gevolg van de onverwachte groeiterugval in de opkomende landen, die op zijn beurt het resultaat is van een minder dynamische binnenlandse vraag in deze regio, alsook van een lagere buitenlandse vraag. De expansie bleef er wel een stuk groter dan in de geavanceerde landen. Bij deze landen bleef het herstel van de balansen van zowel de private als de publieke sector op de economische bedrijvigheid wegen. Vooral in de Verenigde Staten deed zich een forse vertraging voor die in de eerste plaats het gevolg was van de sterke budgettaire contractie gedurende het jaar. In andere grote economieën trok de groei aan, ondersteund door het zeer accommoderend blijvend monetair beleid dat in een aantal gevallen, zoals in het eurogebied en het Verenigd Koninkrijk, nog verder werd versoepeld. Algemeen beschouwd bleven de financiële voorwaarden, ondanks een verslechtering tijdens de zomermaanden, gunstig voor de economische bedrijvigheid.

De mondiale bedrijvigheid liet doorheen 2013 een ongelijk verloop optekenen. De bedrijvigheid werd eerst gekenmerkt door een teruggang aan het begin van het jaar. Dit was vooral te wijten aan de forse groeidaling in de opkomende landen als gevolg van een lagere bedrijvigheid in China en in Centraal- en Oost-Europa. In de geavanceerde landen trad er, na een lichte krimp eind 2012, een groeiherstel op, maar de expansie was zeer matig. Er ontstond

dan ook twijfel over de duurzaamheid van de mondiale economische opleving die zich tijdens de tweede helft van 2012 scheen te hebben ingezet onder impuls van een aantal beleidsmaatregelen die vanaf de zomer van dat jaar genomen werden. Deze twijfel was onder meer te wijten aan nieuwe onrust in het eurogebied en de publicatie van tegenvallende economische cijfers in de Verenigde Staten, China en het eurogebied. Het ondernemersvertrouwen liep terug maar op de financiële markten bleef de rust behouden die zich in de zomer van 2012 inzette.

Deze periode van relatieve kalmte op de financiële markten eindigde in de maand mei toen een nieuwe periode van volatiliteit werd ingeluid. De Amerikaanse centrale bank kondigde toen aan dat ze nog dit jaar het volume van de aankopen van effecten zou kunnen verminderen (tapering). Dit was een belangrijk signaal dat aanleiding gaf tot een herevaluatie van de activa op de belangrijkste markten. De correctie was het grootst in de opkomende landen. De activa van deze landen kwamen sterk onder druk te staan doordat beleggers hun posities afbouwden. Dit was niet enkel een gevolg van de verstrakking van de mondiale financiële voorwaarden, maar ook van de betere groeivoorzichten voor de geavanceerde landen en de slechtere voorzichten voor de opkomende landen, wat resulteerde in een kapitaalvlucht uit deze landen. De groei van de economische bedrijvigheid was in het tweede kwartaal dan ook vooral in de geavanceerde landen versneld.

Vanaf eind augustus deed zich op de activamarkten van de opkomende landen een stabilisatie voor. Vervolgens was er zelfs een zeker herstel merkbaar tegen de achtergrond van de publicatie van betere cijfers voor de Chinese economie en van een zekere afname van de bezorgdheid over de impact van de tapering van de Federal Reserve. Ook op de financiële markten van de geavanceerde landen keerde de rust vanaf september terug, meer bepaald nadat de Amerikaanse centrale bank tijdens haar vergaderingen van september en oktober besliste om haar beleid onveranderd te laten. Ze was immers van mening dat het economisch herstel nog niet ver genoeg gevorderd was om de accommodatie te verminderen en dat er bovendien nog te veel onzekerheden aanwezig waren. Dit had vooral betrekking op het begrotingsbeleid in de Verenigde Staten waar gedurende de maand september en de eerste helft van oktober de politieke impasse compleet leek. Pas midden oktober werd er een akkoord bereikt over de verlenging van de uitgavenbevoegdheid van de federale overheid, nadat een aantal overheidsdiensten een tweetal weken gesloten waren gebleven, en over een tijdelijke opschorting van het federale schuldenplafond tot 7 februari 2014. Op basis van reeds beschikbare informatie ziet het ernaar uit dat de groei van de mondiale bedrijvigheid verder aantrok in het derde kwartaal.

De grondstoffenprijzen waren eind november 2013 doorgaans lager dan een jaar voordien en vertoonden sinds het voorjaar een uiteenlopend verloop. De voedingsgrondstoffen zetten hun prijsdaling verder, vooral door de toename van het aanbod. De prijzen van de meest conjunctuurgevoelige grondstoffencategorieën (ruwe aardolie, industriële grondstoffen), daarentegen, stegen onder invloed van de aantrekkende bedrijvigheid. De prijzen van aardolie namen het sterkst toe, mede onder invloed van de geopolitieke onzekerheid met betrekking tot de situatie in Noord-Afrika en het Midden-Oosten. De overeenkomst om, onder toezicht van de VN, de chemische wapens van Syrië te ontmantelen, alsook de toenadering tussen Iran en de Verenigde Staten zorgden in de loop van september voor een afname van de spanningen en de prijzen.

TABEL 1 PROJECTIES VOOR DE VOORNAAMSTE ECONOMISCHE ZONES

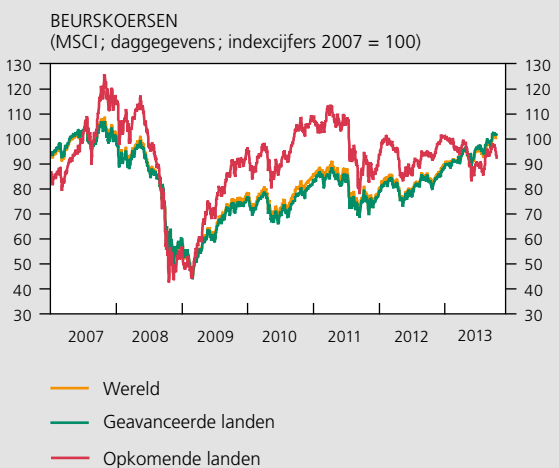
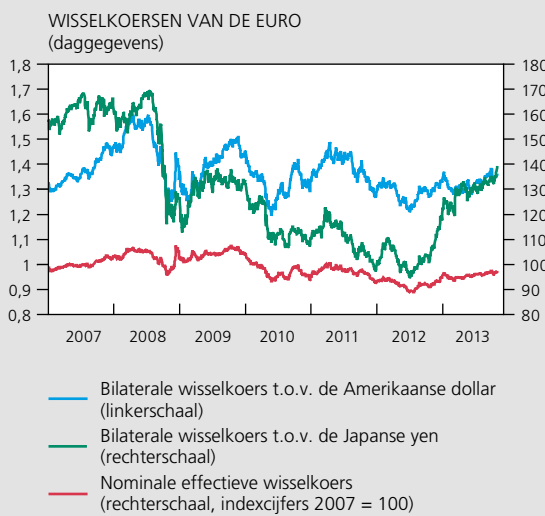
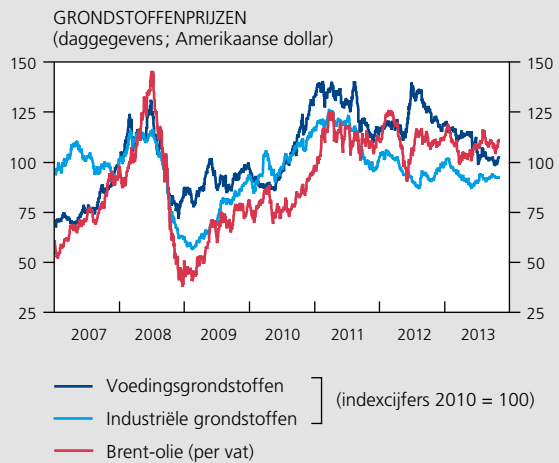
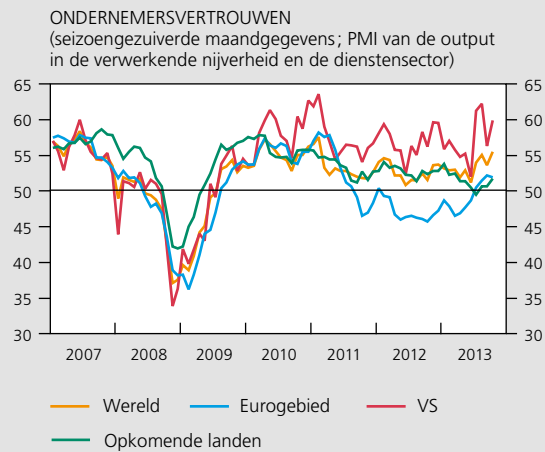
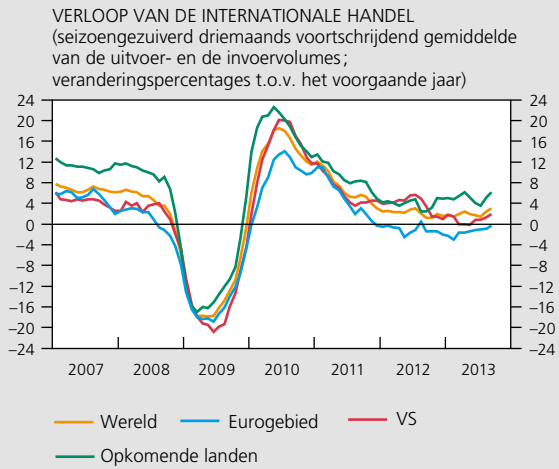
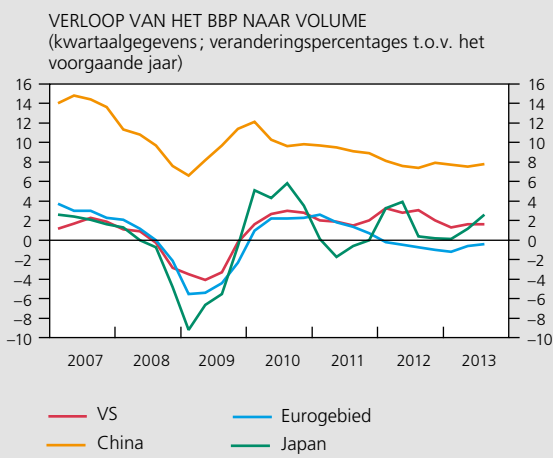
(veranderingspercentages t.o.v. het voorgaande jaar, tenzij anders vermeld)

	2012	2013	2014
	Realisaties	Projecties	
Bbp naar volume			
Wereld	3,1	2,8	3,6
waarvan:			
Geavanceerde landen ...	1,4	1,1	2,1
Verenigde Staten	2,8	1,6	2,6
Japan	2,0	2,1	2,0
Europese Unie	-0,4	0,0	1,4
Opkomende landen	4,9	4,5	5,0
China	7,8	7,5	7,4
India	3,8	2,9	4,0
Rusland	3,4	1,9	3,0
Brazilië	0,9	2,2	2,5
<i>p.m. Wereldinvoer</i>	2,0	2,8	5,2
Inflatie⁽¹⁾			
Verenigde Staten	2,1	1,5	1,9
Japan	0,0	0,3	2,6
Europese Unie	2,6	1,7	1,6
China	2,6	3,0	3,0
Werkloosheidsgraad⁽²⁾			
Verenigde Staten	8,1	7,5	6,9
Japan	4,3	4,0	3,9
Europese Unie	10,5	11,1	11,0

Bronnen: EC, IMF.

(1) Consumptieprijsindex.

(2) In % van de beroepsbevolking.

Bron: Thomson Reuters Datastream.

De prijs van ruwe aardolie van het Brent-type bevond zich eind november met \$ 111 per vat opnieuw rond het niveau van eind 2012. De consumptieprijsinflatie zette de dalende trend die in de tweede helft van 2011 was begonnen verder, daarbij geholpen door de lagere grondstoffenprijzen. De nominale effectieve wisselkoers van de euro versterkte vanaf april onder meer door de forse waardevermeerdering ten opzichte van de Japanse yen en, in mindere mate, ten opzichte van de Amerikaanse dollar.

Tegen deze achtergrond werden de mondiale groei-vooruitzichten voor 2013 en 2014 enigszins neerwaarts bijgesteld. De najaarsprognoses van de EC wijzen voor dit jaar op een zeer matige expansie van het mondiaal bbp met 2,8%, dat is het laagste niveau sinds de start van het economisch herstel na de grote recessie. In 2014 zou de bedrijvigheid zowel in de geavanceerde als in de opkomende landen versnellen, hoewel de toename in de

eerste groep sterker zou zijn. Dit kan verklaard worden door de afname van de impact van een aantal onevenwichtigheden en van de budgettaire contractie in een aantal van deze landen. In de opkomende landen zou de groei, ondanks de forse vertraging in vergelijking met de jaren vóór de grote recessie, wel een stuk boven die van de geavanceerde landen blijven. Binnen deze twee groepen blijven grote verschillen bestaan. Buiten Europa zou de groei nog steeds krachtiger blijven, maar de verschillen met de andere belangrijke geavanceerde landen zouden sterk afnemen in vergelijking met de voorgaande jaren. Ook in het eurogebied zouden de groeiverschillen kleiner worden. De inflatie zou in 2014 de dalende tendens van de afgelopen jaren onderbreken onder invloed van de aantrekkende bedrijvigheid. In de grootste economieën zou de werkloosheidsgraad in 2014 teruglopen; in de EU zou dat de eerste daling zijn sedert het einde van de grote recessie.

Kader – Hypothesen voor de projecties

De in dit artikel voorgestelde macro-economische vooruitzichten voor België maken deel uit van de gezamenlijke projecties van het Eurosysteem voor het eurogebied. Deze oefening is gebaseerd op enkele technische hypothesen en vooruitzichten inzake de internationale omgeving, die gezamenlijk worden vastgelegd door de deelnemende instellingen, namelijk de ECB en de nationale centrale banken van het eurogebied.

Hierbij wordt ervan uitgegaan dat de wisselkoersen ongewijzigd zullen blijven op het peil dat gemiddeld werd opgetekend tijdens de laatste tien werkdagen vóór de vastlegging van de hypothesen op 14 november 2013. Wat de Amerikaanse dollar betreft, gold toen een wisselkoers van \$ 1,34 voor 1 euro. Dit peil ligt iets hoger dan het gemiddelde niveau van \$ 1,29 per euro in 2012 en van \$ 1,32 in de eerste drie kwartalen van 2013.

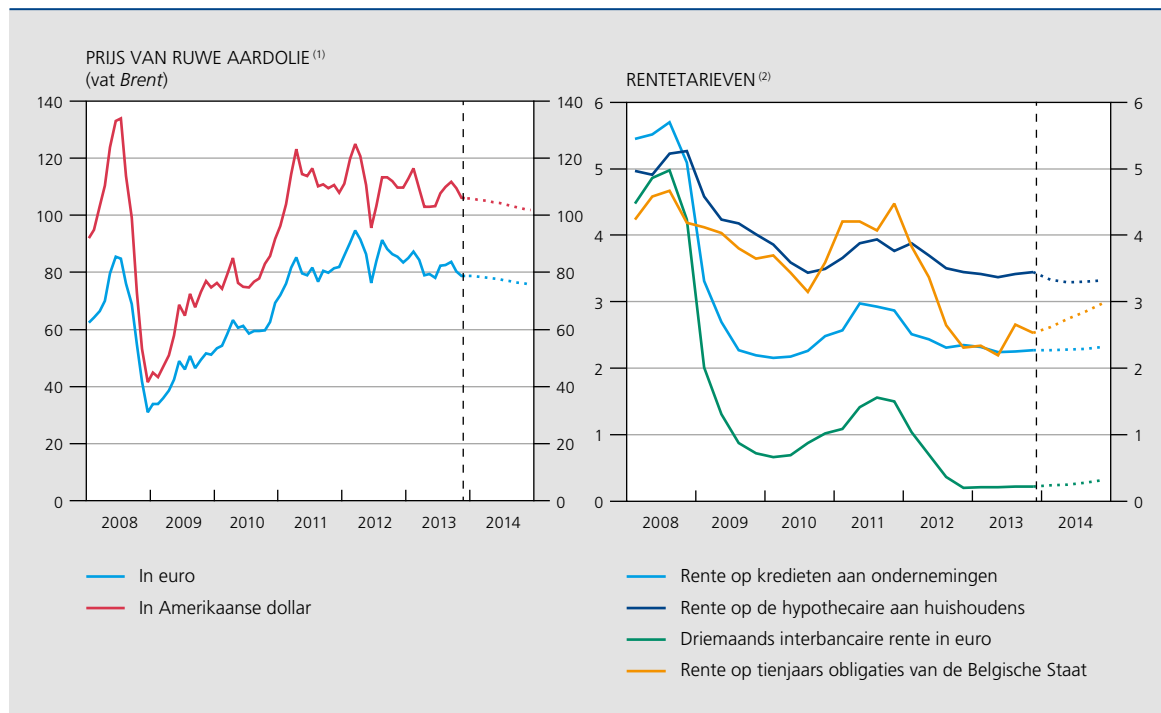
Wat de prijzen van minerale oliën betreft, wordt zoals gewoonlijk rekening gehouden met de marktverwachtingen die blijken uit de termijncontracten op de internationale markten. Medio november 2013 wees die indicator erop dat de prijs van een vat Brent-olie over de projectiehorizon geleidelijk zou dalen van gemiddeld \$ 109,8 in het derde kwartaal van 2013 tot \$ 102,2 in het laatste kwartaal van 2014.

Ook de hypothesen met betrekking tot de rentetarieven berusten op marktvooruitzichten van midden november 2013. De rente op driemaands interbancaire deposito's, die in het derde kwartaal van 2013 gezakt is tot een ongewoon laag peil van nog slechts 22 basispunten, zou slechts in zeer beperkte mate opveren tot zowat 32 basispunten in het laatste kwartaal van 2014. Gemeten over het volledige jaar, houdt dat een toename van amper 5 basispunten in ten opzichte van het gemiddelde peil in 2013. Het peil van de lange rente zou iets sterker toenemen, namelijk tot zowat 3% in het laatste kwartaal van 2014.

In het verwachte verloop van de rentes die banken toepassen op investeringskredieten van ondernemingen en op hypothecaire kredieten van particulieren, wordt evenwel rekening gehouden met de transmissie die doorgaans wordt vastgesteld ten opzichte van de markrentes. In het kader van deze voorspellingsoefeningen van het Eurosysteem zijn de door de banken van ieder land gehanteerde rentes gemodelleerd op basis van de markrentes waar ze het nauwst mee verbonden zijn, en zijn hun projecties gebaseerd op die met betrekking tot deze referentierentes. Zo wordt de hypothecaire rente in België sinds het begin van de financiële crisis (en vooral

HYPOTHESEN BETREFFENDE HET VERLOOP VAN DE AARDOLIEPRIJS EN DE RENTETARIEVEN

Bron: ECB.

(1) Werkelijk verloop tot en met 14 november 2013, hypothesen vanaf 15 november 2013.

(2) Werkelijk verloop tot en met het derde kwartaal van 2013, hypothesen vanaf het vierde kwartaal van 2013.

van de overheidsschuldencrisis) in hoge mate beïnvloed door de tienjaars swaprentes van de Euribor, veeleer dan door de rente op overheidsobligaties. De rente die wordt toegepast op de kredieten aan ondernemingen, hangt daarentegen over het algemeen meer af van rentes voor kortere looptijden.

Eind 2013 zou de gemiddelde hypotheicaire rente iets minder dan 3,5% bedragen, wat iets lager is dan een jaar eerder. Dat rentepeil zou in de loop van 2014 nog met ongeveer 15 basispunten afnemen, ondanks de verwachte stijging van de rente op overheidsobligaties. De gemiddelde rente op kredieten aan ondernemingen, die dichter aansluit bij het kortetermijnsegment, zou in 2014 zogoed als ongewijzigd blijven. Over de gehele projectieperiode blijft het nominale rentepeil – zowel voor particulieren als voor ondernemingen – dus heel laag.

Een andere belangrijke hypothese betreft het verloop van de voor België relevante buitenlandse afzetmarkten. In de loop van 2012 was de invoer van België's handelspartners al scherp vertraagd. Over het hele jaar beschouwd, groeiden deze uitvoermarkten, naar volume, slechts met 1,2% (vergeleken met nog meer dan 5% in 2011). De teruggang was het grootst voor de afzetmarkten binnen het eurogebied, waarvoor de importvraag naar volume zelfs licht afnam. De buitenlandse vraag zou, ondanks het aarzelende conjunctuurherstel in de loop van het jaar, in 2013 opnieuw met slechts 1,2% aangroeiën. De markten binnen het eurogebied zouden in reële termen opnieuw amper groeien en de importvraag van de afzetmarkten buiten het eurogebied zou nog vertragen. In 2014 zou de mondiale handel zich verder herstellen en zou de groei van de relevante buitenlandse afzetmarkten opnieuw opveren tot 4%. Deze laatste hypothese impliceert een relatief beperkte neerwaartse herziening ten opzichte van de uitgangspunten voor de ramingen van de Bank van juni 2013.

Het verloop van de Belgische uitvoer wordt niet alleen bepaald door de groei van deze afzetmarkten, maar ook door het verloop van de marktaandeelen en, derhalve, door het Belgisch concurrentievermogen. Wat de kostenaspecten van dit concurrentievermogen betreft, is het verloop van de door concurrenten op de uitvoermarkten gehanteerde prijzen belangrijk. Dat prijsverloop is sinds het laatste kwartaal van 2012 neerwaarts gericht: in 2013 zouden de prijzen van de concurrenten op de uitvoermarkten met 1,5 % afnemen, terwijl ze in 2012 gemiddeld nog met 3,8 % stegen ten opzichte van het jaar voordien. Voor 2014 wordt een tamelijk vlak prijsverloop voorspeld met een stijging van slechts 0,3 %. In vergelijking met de voorjaarsprognoses is dat prijsverloop scherp neerwaarts herzien (met zowat 1 procentpunt in beide jaren), wat onder meer te maken heeft met de sterke opwaardering van de euro, gemeten aan de hand van de reële effectieve wisselkoers.

Het verloop van de voor België relevante exportmarkten kan uiteraard niet los worden gezien van de mondiale economische groei. Zo wordt er in de projecties van uitgegaan dat de wereldgroei ongerekend het eurogebied, die volgens de meest recente inschattingen verder is afgenomen tot 3,3 % in 2013, in 2014 zou toenemen tot 3,9 %. Dit laatste groeicijfer is gebaseerd op een aanhoudend betere conjunctuur in de Verenigde Staten, waar de bedrijvigheid in 2014 veel fors zou uitbreiden dan in 2013, maar houdt ook rekening met een duidelijke conjunctuurvertraging in Japan. De grootste onzekerheid betreft evenwel misschien de hypothese voor de opkomende landen in Azië, die goed zijn voor meer dan een kwart van de mondiale productie: het Eurosysteem gaat in zijn projecties voor deze landen uit van een groei die in 2014 opnieuw boven de 6 % zou uitkomen. Dat houdt in dat de in de loop van 2013 in China waargenomen groeivertraging van tijdelijke aard is en niet de overgang inluidt naar een structureel lager groeipad. Verder wordt verondersteld dat de bezorgdheid rond het verminderen van de monetaire accommodatie in de geavanceerde landen de economieën van de opkomende landen niet zal ontwrichten.

HYPOTHESEN BIJ DE PROJECTIES VAN HET EUROSISTEEM

(in %, tenzij anders vermeld)

	2012	2013	2014
		(jaargemiddelden)	
Wisselkoers van de euro t.o.v. de Amerikaanse dollar	1,29	1,33	1,34
Aardolieprijs (Amerikaanse dollar per vat)	112,0	108,2	103,9
Driemaands interbancaire rente in euro	0,6	0,2	0,3
Rente op tienjaars obligaties van de Belgische Staat	3,0	2,4	2,8
Rente op kredieten aan ondernemingen	2,4	2,3	2,3
Rente op hypothecaire leningen aan huishoudens	3,6	3,4	3,3
		(veranderingspercentages)	
Voor België relevante uitvoermarkten	1,2	1,2	4,0
Prijzen van de concurrenten bij de uitvoer	3,8	-1,5	0,3

Bron: ECB.

1.2 Ramingen voor het eurogebied

Volgens de najaarsprognoses van het Eurosysteem zou het herstel in het eurogebied, dat in de loop van 2013 heeft ingezet, vanaf het laatste kwartaal van 2013 geleidelijk aan kracht winnen. De bedrijvigheid zou daarbij worden geschraagd door de aantrekkende binnen- en buitenlandse vraag. De binnenlandse vraag, die in 2014 de belangrijkste groeimotor zou worden, zou meer bepaald worden ondersteund door de afnemende onzekerheid, het accommoderend monetair beleid, de lage inflatie en minder scherpe kredietbeperkingen. De noodzaak tot verdere schuldaufbouw in tal van landen, zowel voor de overheid als in de private sector, blijft evenwel op de groeivoorzichten wegen. Al met al zou de bedrijvigheid in het eurogebied in 2013 nog met 0,4 % krimpen, maar in 2014 zou ze – na twee jaar van achteruitgang – opnieuw een positieve, zij het nog vrij beperkte, jaargroei van iets meer dan 1 % laten optekenen.

Ook de inflatie, die in het najaar van 2013 een ongewoon laag peil heeft bereikt, zou geleidelijk toenemen. Door het lage vertrekpunt blijft ze over het hele jaar 2014 wel nog beperkt tot 1,1 %. Ze wordt overigens afgeremd door het prijsverloop van de energiedragers ten gevolge van de bovenvermelde hypothese in verband met een daling van de olieprijs in 2014. Ook de onderliggende inflatie, dat is de inflatie zonder rekening te houden met het volatiele prijsverloop van energiedragers en levensmiddelen, zou met 1,3 % evenwel nog steeds zeer laag en ver onder de

HICP-referentiewaarde van 2 % voor het monetair beleid in het eurogebied blijven. Dit houdt verband met de nog gematigde binnenlandse kostendruk gedurende de eerste fase van het herstel van de bedrijvigheid.

Zoals gebruikelijk blijft de werkgelegenheidscreatie enigszins achter bij het herstel van de bedrijvigheid: pas in de loop van 2014 zou de aantrekkende groei zich vertalen in een nettowinst van arbeidsplaatsen. Bijgevolg zou de werkloosheidsgraad in 2013 nog fors stijgen tot meer dan 12 % en volgend jaar zou hij amper afnemen. Het gemiddelde begrotingstekort van het eurogebied zou zowel in 2013 als in 2014 met ongeveer een half procent bbp verkleinen, tot nog 2,6 % bbp in 2014, dit ten gevolge van de verdere begrotingsconsolidatie maar ook van de geleidelijk verbeterende conjunctuur.

2. Bedrijvigheid en vraag

Zoals in de recentste najaars- en voorjaarsprognoses van de Bank reeds werd voorzien, lijkt in de lente van dit jaar een einde te zijn gekomen aan de lange periode van conjuncturele stilstand of achteruitgang, die in de tweede helft van 2011 inzette. Zowel in het tweede als in het derde kwartaal van 2013 is de bedrijvigheid, volgens de eerste kwartaalrekeningen van het INR, duidelijk toegenomen, met respectievelijk 0,2 % en 0,3 %. Het nog beperkte positieve Belgische kwartaalgroei cijfer in het tweede kwartaal van 2013 spoort met de ontwikkelingen

TABEL 2 PROJECTIES VAN HET EUROSISTEEM VOOR HET EUROGEBIED
(veranderingspercentages t.o.v. het voorgaande jaar)

	2012	2013 r	2014 r
Bbp naar volume	-0,6	-0,4	1,1
Finale consumptieve bestedingen van huishoudens en izw's	-1,4	-0,6	0,7
Finale consumptieve bestedingen van de overheid	-0,6	0,1	0,3
Brutovorming van vast kapitaal	-3,9	-3,0	1,6
Uitvoer van goederen en diensten	2,7	1,1	3,7
Invoer van goederen en diensten	-0,8	-0,1	3,5
Inflatie (HICP)	2,5	1,4	1,1
Onderliggende inflatie ⁽¹⁾	1,5	1,1	1,3
Werkgelegenheid	-0,6	-0,8	0,2
Werkloosheidsgraad ⁽²⁾	11,4	12,1	12,0
Financieringsbehoefte (-) of -vermogen van de overheid ⁽³⁾	-3,7	-3,2	-2,6

Bron: ECB.

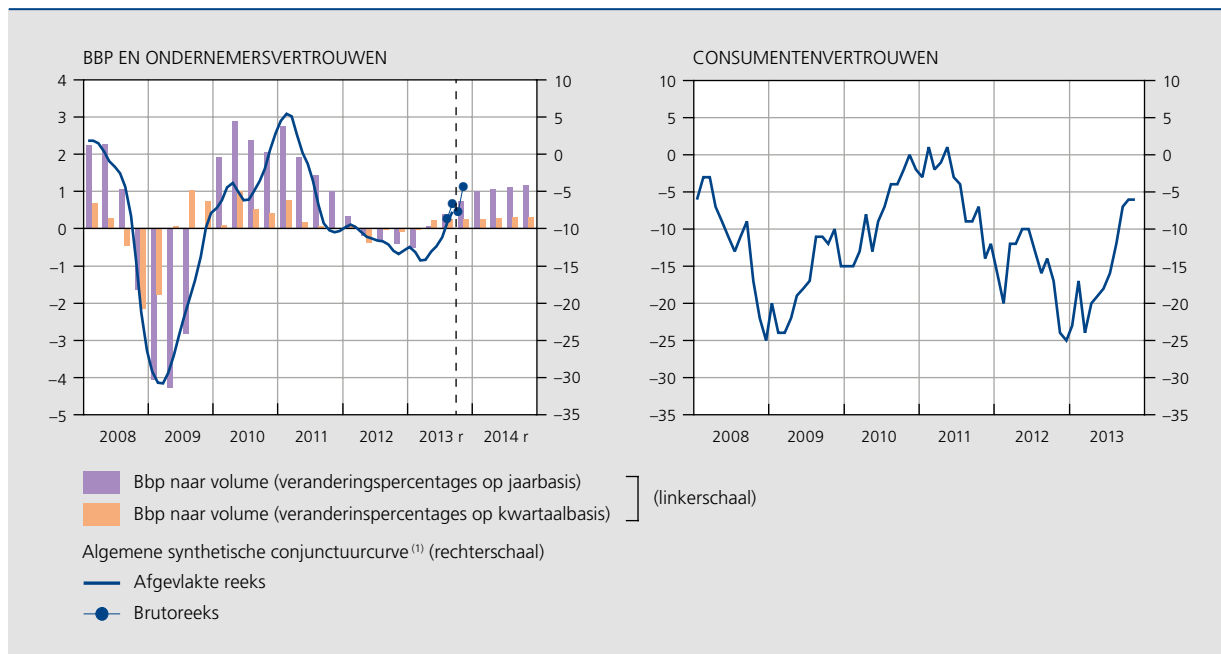
(1) Gemeten aan de hand van de HICP ongerekend voedingsmiddelen en energiedragers.

(2) In % van de beroepsbevolking.

(3) In % bbp.

GRAFIEK 2 VERLOOP VAN HET BBP EN VERTROUWENSINDICATOREN

(voor seizoen- en kalenderinvloeden gezuiverde gegevens, tenzij anders vermeld)

Bronnen: INR, NBB.

(1) Seizoengezuiverde gegevens.

in de andere landen van het eurogebied, waar er zich in de lente eveneens een conjuncturomslag lijkt te hebben afgetekend, zoals blijkt uit het feit dat de economie van het eurogebied voor het eerst sinds het laatste kwartaal van 2011 opnieuw is gegroeid, namelijk met 0,3%. In het eurogebied is de groei in het derde kwartaal wel teruggelopen, namelijk tot 0,1%, onder meer door het verdwijnen van de specifieke factoren die de groei in Frankrijk en Duitsland tijdens het tweede kwartaal hadden opgedreven.

De aantrekkelijke conjunctuur in België blijkt ook uit de ommekeer in de industrie, de bedrijfstak die het meest gevoelig is voor (internationale) conjunctuurschommelingen: in het tweede kwartaal van 2013 is de toegevoegde waarde van de industrie, voor het eerst sinds het laatste kwartaal van 2010, gestegen ten opzichte van het vorige kwartaal. Ook in het daaropvolgende kwartaal is de toegevoegde waarde verder toegenomen. Wat de bestedingscomponenten betreft, wordt de terugkeer naar een positieve groei vooral geschraagd door de particuliere consumptie, de uitvoer en, in mindere mate, de bedrijfsinvesteringen. Deze specifieke bestanddelen van de totale vraag lijken zelfs iets sneller of steviger op te veren dan werd verondersteld in de voorjaarsprognoses van de Bank. Anderzijds werd de groei in de eerste drie kwartalen nog afgeremd door de afname, naar volume,

van de overheidsinvesteringen en de investeringen van de particulieren in woningbouw. Beide elementen, waarvan het eerste hoofdzakelijk te maken heeft met de traditionele electorale cyclus in de investeringen van de lokale overheid, verklaren ook waarom de bedrijvigheid in de bouwsector voorlopig duidelijk achterblijft bij de algemene conjunctuur.

Het conjunctuurherstel – en dan meer bepaald de bovenvermelde opleving van de particuliere consumptie, de uitvoer en de bedrijfsinvesteringen – komt er tegen een achtergrond van een sterk verbeterd producenten- en consumentenvertrouwen. Volgens de enquêtes van de Bank zijn beide vertrouwensindicatoren sinds de lente van 2013 zeer sterk toegenomen, waarbij het consumentenvertrouwen – na het dieptepunt van eind 2012, dat zowat overeenkwam met het tijdens de grote recessie bereikte peil – nu al enkele maanden opnieuw boven het langjarig gemiddelde uitkomt. De toename van het vertrouwen lijkt in het vierde kwartaal wel af te zwakken. In oktober is het producentenvertrouwen zelfs licht verzwakt maar in november werd een nieuwe verbetering opgetekend, waardoor ook het producentenvertrouwen nu duidelijk boven het langjarig gemiddelde uitkomt.

De huidige prognoses van de Bank gaan er van uit dat het conjunctuurherstel zal doorzetten en wijzen voor het

vierde kwartaal opnieuw op een duidelijk positieve groei. Dit wordt gestaafd door met name de op de afsluitingsdatum beschikbare ramingen van de binnen de Bank gebruikte kortetermijn- of now-castingmodellen. Al met al zou de jaargroei voor 2013 volgens de huidige prognoses uitkomen op 0,2%, wat een licht opwaartse herziening is ten opzichte van de voorjaarsprognoses. Dit vloeit voort uit de herziening van de nationale rekeningen voor 2012 en, vooral, uit de iets hoger dan verwachte groei in het tweede en derde kwartaal van 2013. De jaargroei blijft nog heel beperkt aangezien de positieve groeicijfers die vanaf het tweede kwartaal worden opgetekend, ten dele worden tenietgedaan door het negatieve overloopeffect ten gevolge van de krimp in de loop van 2012.

Volgend jaar zou de aantrekkende conjunctuur, met kwartaalgroeicijfers die gedurende het hele jaar zowat 0,3% zouden blijven belopen, wel in een hogere jaargroei moeten resulteren. De bedrijvigheid zou volgens de projecties in 2014 met 1,1% toenemen. Hoewel deze groeiraming ongewijzigd blijft ten opzichte van de voorjaarsprognoses, zou de groei in 2014 in iets grotere mate worden geschraagd door de particuliere consumptie – wat vooral te maken heeft met de overloopeffecten van de sterkere opleving in 2013 – en in iets mindere mate door de overheidsbestedingen ten gevolge van de bijkomende uitgavenbesparingen in de begrotingen voor 2014.

Wat de bijdrage van de internationale handel aan de groei betreft, zou de netto-uitvoer – door de matige daling,

naar volume, van de invoer en de nog beperktere stijging van de uitvoer – in 2013 goed zijn voor een groeiaandeel van zowat 0,5 procentpunt. Dat is dezelfde bijdrage als in 2012 maar houdt, door de licht positieve groei van de uitvoer, een beperkte opwaartse herziening in ten opzichte van de voorjaarsprognoses (waarin nog rekening werd gehouden met een stagnatie van de uitvoer). Een positieve bijdrage van de netto-uitvoer is in België overigens tekenend voor het prille begin van een conjunctuurherstel. In 2014 zouden, volgens de huidige prognoses, de in- en uitvoer ongeveer even sterk toenemen, wat de groeibijdrage van de netto-uitvoer tot ongeveer nul herleidt.

Voor beide jaren blijft de exportgroei enigszins lager dan de groei van de uitvoermarkten aangezien er in de projecties wordt van uitgegaan dat België marktaandelen zal blijven verliezen. Het jaarlijkse verloop van deze marktaandelen is vrij volatiel en Belgische uitvoerders hebben, volgens de nationale rekeningen en de bestaande statistieken over de groei van de invoervraag bij de handelspartners, in bepaalde jaren, die vaak samenvielen met een zwakke mondiale conjunctuur – zoals in 2009, 2011 en 2012 –, hun marktaandelen zien toenemen. Over een wat langere periode beschouwd, kampt de Belgische economie evenwel met een trendmatig verlies aan marktaandelen, dat in belangrijke mate te wijten is aan verschillen qua concurrentievermogen die zowel op kosten- als op niet-kostenfactoren kunnen worden teruggevoerd. De eerste observaties wijzen erop dat de aandelen van de Belgische ondernemingen op de uitvoermarkten in 2013 opnieuw

TABEL 3 BBP EN VOORNAAMSTE BESTEDINGSCATEGORIEËN

(voor kalenderinvloeden gezuiverde gegevens naar volume, veranderingspercentages t.o.v. het voorgaande jaar, tenzij anders vermeld)

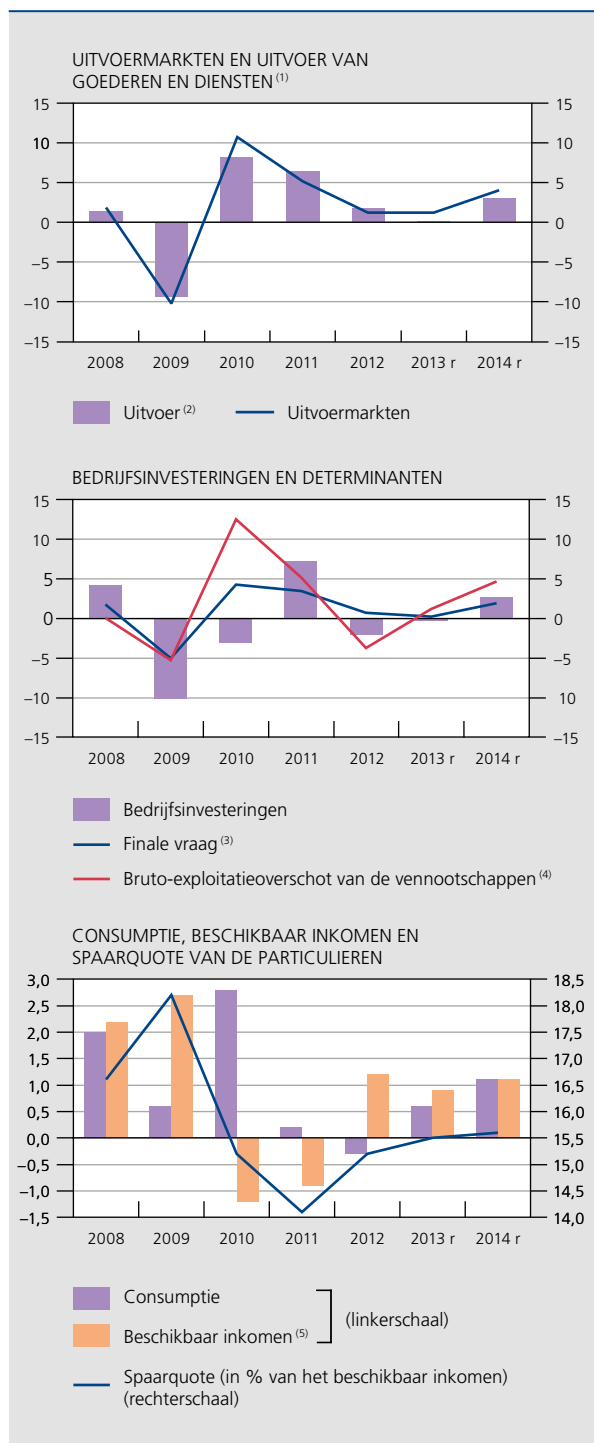
	2010	2011	2012	2013 r	2014 r
Consumptieve bestedingen van de huishoudens en de izw's . . .	2,8	0,2	-0,3	0,5	1,1
Consumptieve bestedingen van de overheid	0,6	0,7	1,4	0,7	1,1
Bruto-investeringen in vaste activa	-1,1	4,1	-2,0	-2,3	1,4
van de overheid	-2,1	7,1	2,4	-9,4	-2,8
in woningen	3,6	-3,2	-3,2	-4,5	-0,7
van de ondernemingen	-3,1	7,3	-2,1	-0,3	2,8
<i>p.m. Binnenlandse bestedingen, ongerekend voorraadwijziging . .</i>	<i>1,4</i>	<i>1,1</i>	<i>-0,2</i>	<i>0,0</i>	<i>1,1</i>
Voorraadwijziging ⁽¹⁾	0,3	0,9	-0,4	-0,3	0,0
Netto-uitvoer van goederen en diensten ⁽¹⁾	0,6	-0,3	0,5	0,5	0,0
Uitvoer van goederen en diensten	8,1	6,4	1,8	0,1	3,1
Invoer van goederen en diensten	7,5	6,9	1,3	-0,5	3,1
Bruto binnenlands product	2,3	1,8	-0,1	0,2	1,1

Bronnen: INR, NBB.

(1) Bijdrage aan de verandering van het bbp t.o.v. het voorgaande jaar, in procentpunt.

GRAFIEK 3 VOORNAAMSTE BESTEDINGSCATEGORIEËN EN DETERMINANTEN

(veranderingspercentages, gegevens naar volume, tenzij anders vermeld)

Bron: NBB.

(1) Seizoengezuiverde gegevens.

(2) Voor kalenderinvloeden gezuiverde gegevens.

(3) Ongerekend de voorraadwijziging.

(4) Gegevens naar waarde.

(5) Gegevens gedeïfleerd aan de hand van de deflator van de consumptieve bestedingen van de particulieren.

zouden verkleinen en volgens de huidige prognoses zal dat ook in 2014 het geval zijn. Het verlies zou in beide jaren evenwel iets beperkter blijven dan het langjarig gemiddelde ten gevolge van het in de prognoses verondersteld relatief gunstig verloop van de arbeidskosten per geproduceerde eenheid, waar in paragraaf 4 nader wordt op ingegaan. Vooral door de recente maatregelen die erop gericht zijn de loongroei te beperken en die de aanzet geven tot het verkleinen van de competitiviteitskloof met de buurlanden, maar ook door de duidelijke toename van de loongroei in bijvoorbeeld Duitsland, zouden de arbeidskosten in 2014 in België minder snel toenemen dan in het eurogebied als geheel. Dit ondersteunt de uitvoergroei, ook al zullen de effecten daarvan wellicht pas ten volle op langere termijn tot uiting komen.

De binnenlandse vraag (ongerekend de voorraadwijziging) zou in 2013 naar volume ongewijzigd blijven. De reeds vanaf het tweede kwartaal opgetekende positieve groeicijfers worden immers volledig tenietgedaan door het overloopeffect van de sterke inkrimping van de binnenlandse vraag in de loop van 2012. De vraag blijft in 2014 evenwel aantrekken, waardoor de gemiddelde groei voor dat jaar uitkomt op 1,1 %, een groeitempo dat vergelijkbaar is met dat van 2011 maar duidelijk lager ligt dan de jaarlijkse toenames van de binnenlandse vraag die werden opgetekend in de jaren vóór de grote recessie.

De particuliere consumptie wordt daarbij opnieuw de belangrijkste groeimotor. Nadat deze in de loop van zowel 2011 als 2012 in reële termen gedurende een ongewoon lange periode is afgenomen, leidt de opleving ervan vanaf het begin van 2013 voor dit jaar opnieuw tot een duidelijk positieve jaargroei, die volgens de huidige prognoses in 2014 nagenoeg zal verdubbelen. De opleving van de particuliere consumptie heeft zowel te maken met de nieuwe, zij het nog bescheiden, toename van het reëel beschikbaar inkomen van de particulieren als met het geleidelijk wegebben van de macro-economische onzekerheid.

Wat het eerste element betreft, wordt de inkomensgroei in 2013 in grotere mate dan in 2012 geschaagd door de secundaire inkomensverdeling, waarbij de netto-overdrachten aan de overheid, ondanks de relatief sterk stijgende belastingen op het inkomen en op het vermogen, in reële termen opnieuw afnemen. De reële groei van het arbeidsinkomen loopt evenwel opnieuw terug tot een heel laag peil ten gevolge van de loonmatiging en de in paragraaf 3 beschreven neerwaarts gerichte werkgelegenheid. De reële groei van de andere primaire inkomens, zoals die uit vermogen, stijgt evenwel in vergelijking met 2012, wat onder meer te maken heeft met de vermogenstoename van de particulieren en de iets hogere langetermijnrente.

Al met al zou het reëel beschikbaar inkomen in 2013 met zowat 1 % stijgen. In 2014 zou ongeveer dezelfde groei worden opgetekend, waarbij de groei van het arbeidsinkomen nauwelijks hoger zou liggen dan in 2013.

Wat de economische onzekerheid betreft, is de spaarquote van de huishoudens, die na de grote recessie in 2011 was teruggevallen tot een uitzonderlijk laag peil, in 2012 opnieuw toegenomen. Terwijl die spaarneiging in 2013, onder meer op basis van de momenteel beschikbare sectorrekeningen, nog licht zou toenemen, wijzen de huidige prognoses op een onveranderd peil voor 2014. Het feit dat de spaarquote niet langer toeneemt, ondanks het stijgend aandeel, in het beschikbaar inkomen, van de financiële inkomens die traditioneel in hogere mate worden gespaard, en de, op basis van de stijgende reële rente, verwachte toename van het rendement op sparen, staat niet los van het toegenomen vertrouwen waardoor huishoudens hun voorzorgssparen afbouwen. Het kan evenwel ook te maken hebben met liquiditeitsbeperkingen waarbij, voor tal van gezinnen, inkomensstijgingen zich in grotere mate vertalen in consumptie.

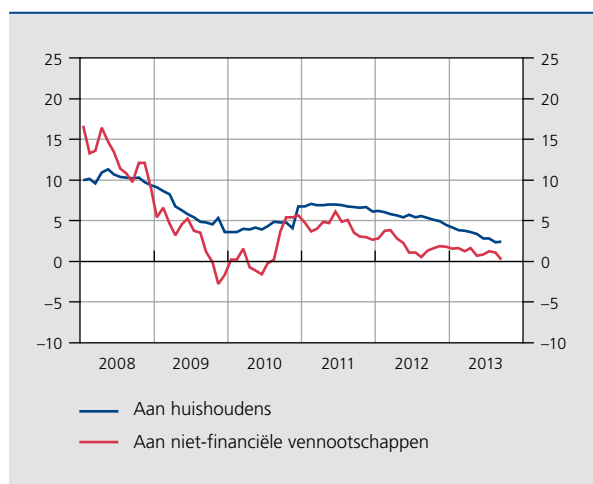
In tegenstelling tot de particuliere consumptie zouden de investeringen in woningbouw, naar volume, in 2013 wel opnieuw een (heel sterk) negatieve groei laten optekenen en dit voor het derde jaar op rij. Dit kan een aanwijzing zijn dat het vertrouwen van de huishoudens in de inkomensvoorzichten op langere termijn nog uitermate broos blijft. Daarnaast speelt de aanscherping van de kredietvoorwaarden wellicht een rol, wat mogelijk ook het

geval is voor de toename van de reële rente op hypotheekleningen en voor de onzekerheid betreffende de overdracht van de fiscale behandeling van hypotheekleningen naar de gewesten. De groei van de hypotheekkredieten is in 2013 overigens verder vertraagd, al blijft hij positief. Hoewel er wordt van uitgegaan dat de investeringen in woningbouw in de loop van 2014 zullen aantrekken, zou de gemiddelde groei ook volgend jaar negatief blijven.

De bedrijfsinvesteringen naar volume, van hun kant, hebben sinds het eerste kwartaal van 2013 wel reeds opnieuw aangeknoopt met een positieve groei, ook al blijft de jaargroei licht negatief als gevolg van het overloopeffect. Deze investeringen zouden over de projectieperiode gestaag blijven toenemen en in 2014 een jaargroei van iets minder dan 3 % laten optekenen. Het herstel van de bedrijfsinvesteringen heeft uiteraard te maken met de gunstigere vraagvooruitzichten bij een aantrekkende conjunctuur. Hierbij komt dat, alhoewel de capaciteitsbezetting in de verwerkende nijverheid bijvoorbeeld nog steeds duidelijk onder het langjarig gemiddelde ligt, die bezettingsgraad zowel in het tweede als in het derde kwartaal van 2013 reeds is opgeveerd. Het aantrekken van het bruto-exploitatatieoverschot, na de sterke daling ervan in 2012, vergroot overigens de interne financieringsmogelijkheden van de ondernemingen, terwijl de kredietvoorwaarden voor ondernemingen, volgens de Bank Lending Survey, in het eerste kwartaal versoepeld zijn.

Ondanks de consolidatie-inspanningen blijft de overheidsconsumptie in reële termen groeien. Het groeitempo zou, met name vanwege de noodzaak om het begrotingstekort terug te brengen tot onder de grens van 3 % bbp, in 2013 teruglopen tot zowat 0,7 %; volgend jaar zou het echter weer aantrekken tot iets meer dan 1 %, wat overigens nauw aansluit bij de groei van de particuliere consumptie. Anderzijds zouden de overheidsinvesteringen in 2013 in reële termen sterk afnemen, wat vrij gebruikelijk is in een jaar dat volgt op lokale verkiezingen; in 2014 zouden ze er verder op achteruitgaan.

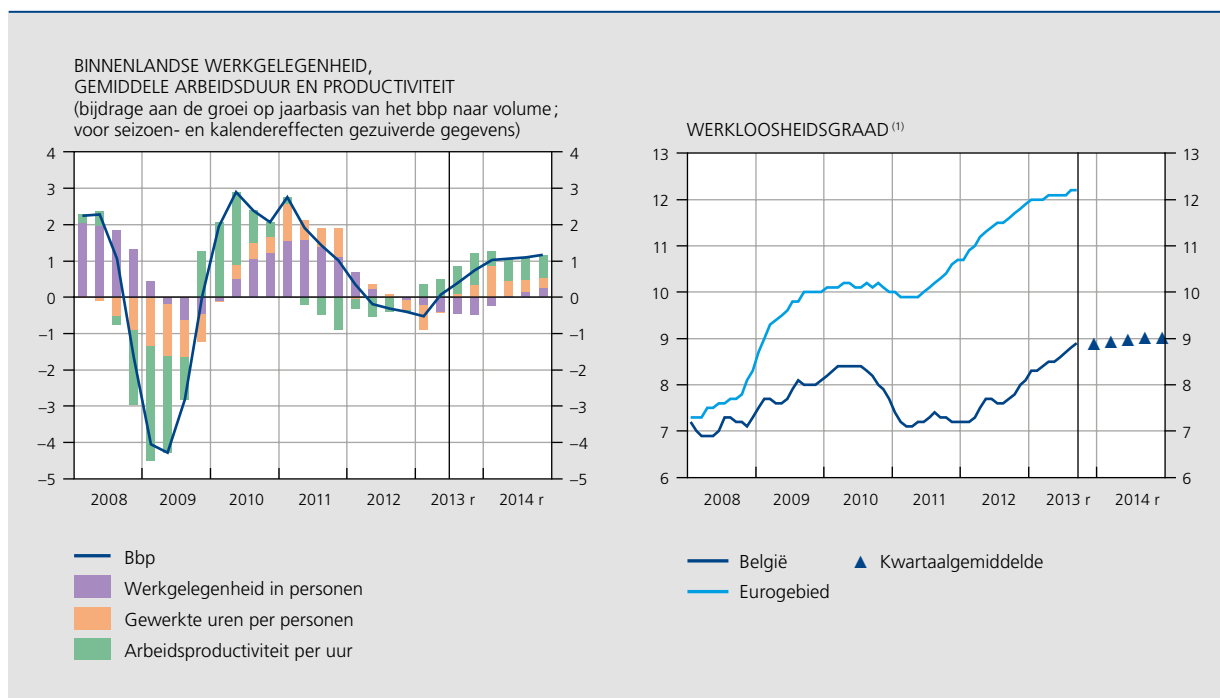
GRAFIEK 4 DOOR INGEZETEN BANKEN AAN HUISHOUDENS EN AAN NIET-FINANCIËLE VENNOOTSCHAPPEN VERSTREKTE KREDIETEN
(eindekwaartaalgegevens, veranderingspercentages op jaarbasis)

Bron: NBB.

3. Arbeidsmarkt

De werkgelegenheid reageert doorgaans met enige vertraging op het verloop van de economische bedrijvigheid. Zo is de gemiddelde werkgelegenheid op jaarbasis in 2012 nog enigszins toegenomen, terwijl het bbp terugliep. Het in 2013 opgetekende herstel van de bedrijvigheid heeft zich ook niet meteen vertaald in een toename van de werkgelegenheid, die er dit jaar met 0,4 % zou op achteruitgaan. Pas in 2014 zouden er netto opnieuw banen worden gecreëerd, zij het in beperkte mate, ten belope van ongeveer 0,1 %.

Bronnen: EC, INR, RVA en NBB.

(1) Geharmoniseerde werkloosheidsgraad in % van de beroepsbevolking.

De toenemende vraag zou immers in de eerste plaats worden opgevangen door een grotere arbeidsproductiviteit en een toename van het aantal gewerkte uren per persoon. Toch werd de werkgelegenheidscreatie in beperkte mate opwaarts herzien ten opzichte van de voorjaarsprognoses (waarin de binnenlandse werkgelegenheid ook in 2014 nog licht afnam).

Nadat de gemiddelde arbeidsduur in 2009 een historische daling had laten optekenen als gevolg van het intensieve gebruik, door de werkgevers, van het systeem van de tijdelijke werkloosheid en ook als gevolg van bepaalde crisismaatregelen, heeft het aantal per persoon gewerkte uren volgens de ramingen voor 2013 nog niet opnieuw het peil van vóór de crisis bereikt. De mechanismen inzake labour hoarding werden tijdens de conjunctuurvertraging van 2012 minder vaak gebruikt. Behalve aan de minder sterke daling van de bedrijvigheid, kan dit aan ten minste twee factoren worden toegeschreven: enerzijds beschikten de ondernemingen aan het einde van de recessie over minder financiële reserves en, anderzijds, werden de toepassingsvoorwaarden voor tijdelijke werkloosheid verstrakt, met de invoering van een responsabiliseringsbijdrage.

Gelet op de zeer lichte daling van het gemiddeld aantal uren, moet de oorzaak van de daling van het totale arbeidsvolume in 2013 vooral worden gezocht in de

vernietiging van een groter aantal banen dan in 2009. Deze vertraagde reactie van de werkgelegenheid wordt deels ook verklaard door het feit dat sommige steunmaatregelen voor de arbeidsvraag, die in 2010 waren versterkt, niet langer van kracht zijn. Zo is het aantal begunstigden van het Activa Win-Win-plan in het tweede kwartaal van 2013 teruggelopen tot nul. Tegelijkertijd zijn verscheidene programma's voor collectieve ontslagen, die eerder waren aangekondigd in het kader van bedrijfsherstructureringen of -sluitingen, ten uitvoer gelegd. Gelet op de langdurige procedures die daarmee gepaard gaan, zou het effect van deze collectieve ontslagen ook in 2014 de werkgelegenheidscijfers nog beïnvloeden.

Tegen de achtergrond van de verwachte economische opleving zouden de ondernemingen in eerste instantie het aantal door hun personeel gewerkte uren moeten opvoeren en hun productiviteitsniveau herstellen, vooraleer nieuwe werknemers in dienst te nemen. In 2014 zou het aantal per persoon gewerkte uren dus toenemen, terwijl de werkgelegenheid in aantal personen slechts lichtjes zou stijgen. De positieve verandering van het totale arbeidsvolume zou dus voornamelijk toe te schrijven zijn aan de langere werktijden van de aanwezige werknemers. Aangezien de opleving van de bedrijvigheid zich in 2014 sterker zou laten voelen, zou de arbeidsproductiviteit per uur evenwel opnieuw in hetzelfde tempo stijgen als het voorgaande jaar.

In 2013 zouden vooral banen verloren gaan in de conjunctuurgevoelige bedrijfstakken en gedurende heel 2014 zou er netto bijna geen banencreatie plaatsvinden. Anders dan tijdens de grote recessie, zou ook de bedrijfstak 'overheid en onderwijs' worden getroffen, dit in het licht van de begrotingsconsolidatie op verschillende beleidsniveaus. Daartegenover zou, net als tijdens de voorgaande jaren, de sterk gesubsidieerde bedrijfstak 'overige diensten' (vooral gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening) de werkgelegenheid mee vergroten.

Andere gesubsidieerde banen, zoals deze die worden uitgeoefend in het stelsel van de dienstencheques, zouden de werkgelegenheidscreatie blijven schragen. Ten opzichte van 2008-2009 zou de groei ervan echter licht vertragen, onder meer als gevolg van de geleidelijke verzadiging van de vraag en de opeenvolgende stijgingen van de prijs van de cheques.

Net als tijdens de voorgaande jaren, zou de zelfstandige arbeid het werkgelegenheidsverloop ondersteunen met

een groei van bijna 1 % in 2013 en in 2014, goed voor zo'n 6 000 à 7 000 extra werknemers.

In totaal zou de binnenlandse werkgelegenheid in 2013 met 17 400 personen teruglopen en het jaar nadien met 2 500 personen toenemen. Als gevolg van de inkrimping van de vraag naar arbeidskrachten en het ontradende effect daarvan op het arbeidsaanbod, zou de beroepsbevolking in 2013 met om en nabij 6 000 eenheden zijn toegenomen, een veel minder krachtig groeitempo dan tijdens de voorgaande jaren. Door deze vertraging zouden de gevolgen van de dalende werkgelegenheid voor de werkloosheid worden getemperd. De nieuwe stijging van de werkloosheid zou vooral voelbaar zijn in 2013, met 23 500 extra werkzoekenden. Met 19 400 bijkomende werkzoekenden in 2014, zou het peil van 600 000 werklozen worden benaderd. De geharmoniseerde werkloosheidsgraad van de 15-64-jarigen zou derhalve blijven stijgen tot gemiddeld 9,1 % in 2014, het hoogste cijfer sedert 1998.

TABEL 4 ARBEIDSAANBOD EN -VRAAG

(jaargemiddelden, voor kalenderinvloeden gezuiverde gegevens, tenzij anders vermeld)

	2009	2010	2011	2012	2013 r	2014 r
	(veranderingspercentages)					
Bbp	-2,8	2,3	1,8	-0,1	0,2	1,1
Arbeidsvolume	-1,3	1,0	2,1	0,2	-0,4	0,5
Binnenlandse werkgelegenheid in personen	-0,2	0,7	1,4	0,2	-0,4	0,1
	(veranderingen in duizenden personen)					
Binnenlandse werkgelegenheid	-8,8	30,2	63,4	9,4	-17,4	2,5
Loontrekkenden	-13,3	23,9	53,7	0,5	-24,1	-3,2
waarvan:						
Conjunctuurgevoelige bedrijfstakken	-38,1	2,8	31,9	-6,0	-31,5	-13,3
Overheid en onderwijs	13,8	6,7	3,7	-0,6	-1,6	-1,8
Overige diensten	11,0	14,4	18,1	7,1	9,1	11,9
Zelfstandigen	4,5	6,3	9,7	8,9	6,7	5,7
Grensarbeiders	1,1	0,8	-0,1	1,1	0,2	0,0
Totale werkgelegenheid	-7,7	31,1	63,2	10,5	-17,2	2,5
Niet-werkende werkzoekenden	50,6	13,7	-19,8	14,4	23,5	19,4
Beroepsbevolking	42,9	44,7	43,4	25,0	6,4	22,0
<i>p.m. Geharmoniseerde werkloosheidsgraad⁽¹⁾ ...</i>	<i>8,0</i>	<i>8,4</i>	<i>7,2</i>	<i>7,6</i>	<i>8,7</i>	<i>9,1</i>

Bronnen: EC, INR, RVA, NBB.

(1) In % van de beroepsbevolking (15-64 jaar), niet voor kalenderinvloeden gezuiverde gegevens.

4. Prijzen en kosten

Volgens de huidige projecties zou de inflatie van de consumptieprijzen in België, gemeten volgens de HICP, in 2013 op 1,2 % uitkomen – tegen 1,4 % in het eurogebied – en in 2014 op 1,3 %. Deze prijsstijgingen liggen aanzienlijk lager dan tijdens de voorgaande jaren aangezien de inflatie in 2011 en 2012 respectievelijk 3,4 % en 2,6 % bedroeg.

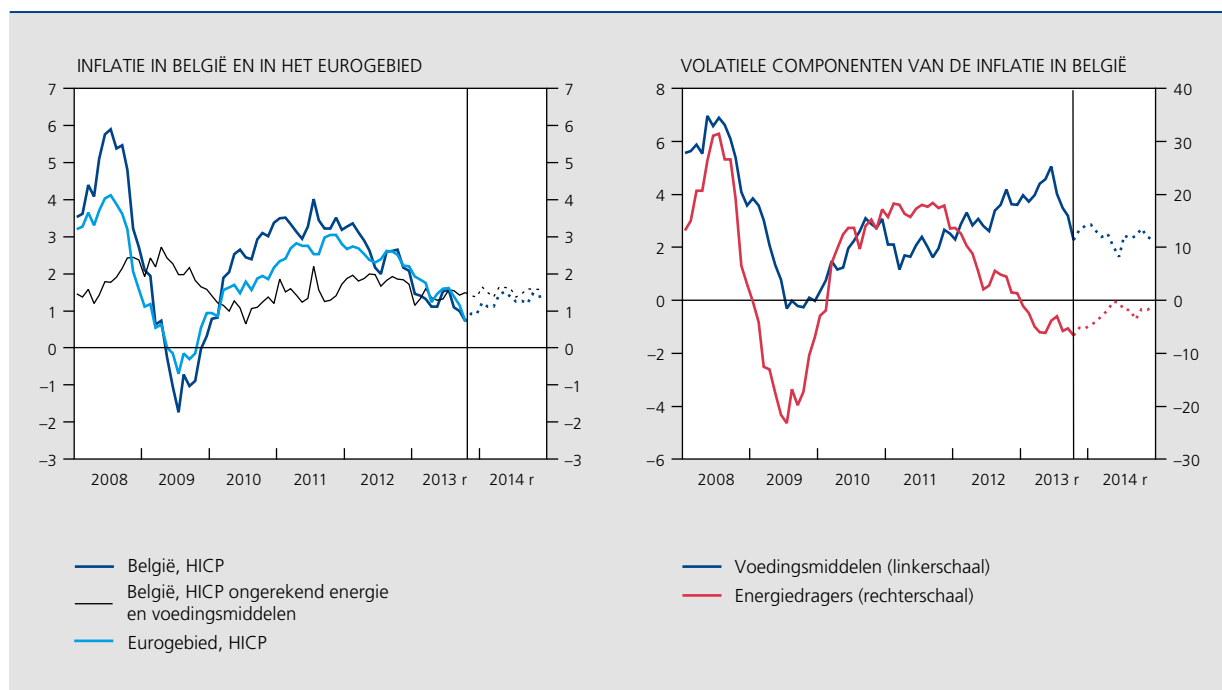
Aangezien de onderliggende inflatietendens gerelateerd is aan, onder meer, het verloop van de kosten van de ondernemingen, waaronder de lonen, en aan hun prijsbeleid – en derhalve ook aan de concurrentie-omgeving – draagt ze bij aan de vertraging van de totale inflatie; over heel 2013 zou ze immers met gemiddeld 1,4 % dalen en in 2014 met 1,5 %. Deze ontwikkeling is tevens het gevolg van het feit dat de verhogingen – in januari 2012 – van de indirecte belastingen in de diensten vanaf 2013 niet langer effect sorteren, terwijl ze in 2012 voor een deel de versnelling van de onderliggende tendens, tot gemiddeld 1,9 %, verklaarden.

De vertraging van de totale inflatie is evenwel in de eerste plaats het gevolg van het verloop van de energieprijzen; deze laatste geven sinds begin 2013 op jaarbasis immers een daling te zien. In de huidige projecties wordt ervan uitgegaan dat ze in 2013 met 4,7 % zakken ten opzichte

van 2012, toen ze nog met gemiddeld 6 % klommen. Hoewel de daling geleidelijk zou moeten afzwakken, worden voor 2014 op jaarbasis toch nog negatieve groeicijfers verwacht, met een daling van gemiddeld 2,5 %.

Deze ontwikkelingen hebben te maken met, enerzijds, de noteringen van de olieproducten op de internationale markten en het gedrag van de euro ten opzichte van de Amerikaanse dollar en, anderzijds, de wijzigingen op de gas- en elektriciteitsmarkt. Zo zou de prijs van een vat Brent-olie over het geheel van 2013 licht dalen, aangezien de huidige projecties gewag maken van gemiddeld \$ 108 per vat in 2013, tegen \$ 112 in 2012. Parallel daarmee zou de wisselkoers van de euro ten opzichte van de dollar op 1,33 uitkomen, tegen 1,29 in 2012. Een lagere Brent-notering, in combinatie met een sterkere euro, zou de olieprijs in euro in 2013 forser doen dalen dan in 2012. Na de bevrozing van de opwaartse indexering van de gas- en elektriciteitsprijzen tussen april en december 2012 kondigden verschillende leveranciers overigens aan hun tarieven vanaf januari 2013 aanzienlijk te verlagen, tegen de achtergrond van de verscherpte concurrentie. Bovendien mogen, vanwege nieuwe regelgeving, de indexeringsformules voor contracten met variabele prijzen voortaan enkel gebaseerd zijn op de beursnoteringen van de Europese gas- en elektriciteitsmarkten en mogen ze niet langer refereren aan de aardolieprijs.

GRAFIEK 6 INFLATIE
(HICP, veranderingspercentages t.o.v. de overeenstemmende periode van het voorgaande jaar)

Bronnen: EC, NBB.

TABEL 5 PRIJS- EN KOSTENINDICATOREN
(veranderingspercentages t.o.v. het voorgaande jaar)

	2009	2010	2011	2012	2013 r	2014 r
HICP	0,0	2,3	3,4	2,6	1,2	1,3
Gezondheidsindex	0,6	1,7	3,1	2,7	1,3	1,4
Onderliggende inflatietendens ⁽¹⁾	2,1	1,1	1,5	1,9	1,4	1,5
Bbp-deflator	1,2	2,1	2,0	1,9	1,6	1,5
Loonkosten in de private sector						
Loonkosten per gewerkt uur	2,7	0,9	2,4	3,7	2,1	1,1
waarvan indexering	2,5	0,5	2,7	2,8	1,9	1,3
Arbeidsproductiviteit ⁽²⁾	-1,5	1,3	-0,2	-0,7	0,4	0,6
Loonkosten per eenheid product	4,3	-0,4	2,6	4,4	1,7	0,6

Bronnen: EC, INR, FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, NBB.

(1) Gemeten aan de hand van de HICP ongerekend levensmiddelen en energiedragers.

(2) Toegevoegde waarde naar volume per gewerkt uur door loontrekkenden en zelfstandigen.

In tegenstelling tot de energieprijzen, stijgen de prijzen van voedingsmiddelen sneller dan in 2012, wat maakt dat de totale inflatie minder sterk vertraagt. Aan deze snellere prijsstijging voor voedingsmiddelen ligt meer bepaald het prijsverloop van de niet-bewerkte voedingsmiddelen ten grondslag, aangezien de prijzen van deze laatste met gemiddeld 4,5 % zouden stijgen als gevolg van de ongunstige aanbodvoorwaarden die verband houden met de slechte plaatselijke weersomstandigheden voor groenten en fruit. Vanaf 2014 zal de stijging op jaarbasis wellicht opnieuw gematigder worden aangezien er in de projecties wordt uitgegaan van een gemiddelde groei van 2 %.

De groei van de loonkosten per eenheid product in de private sector zou, na de piek van 4,4 % in 2012, vertragen tot 1,7 % in 2013 en 0,6 % in 2014. De verslechtering van het kostenconcurrentievermogen in 2012 vloeide voort uit het ongunstige verloop van zowel de arbeidsproductiviteit als de loonkosten per uur. Voor 2013 en 2014 worden de vooruitzichten gunstig beïnvloed door het geleidelijk herstel van de arbeidsproductiviteitswinsten en door de tragere groei van de loonkosten, die zou uitkomen op 2,1 % in 2013 en op 1,1 % in 2014, tegen 3,7 % in 2012. Hieruit vloeit voort dat het kostenconcurrentievermogen van de Belgische ondernemingen ten opzichte van dat van België's drie voornaamste handelspartners, namelijk Duitsland, Frankrijk en Nederland, in 2013 en, vooral, in 2014 wellicht zal verbeteren.

De loonindexering blijft de belangrijkste determinant van het loonkostenverloop. De gezondheidsindex, die als referentie dient voor de indexering van de lonen, steeg met 3,1 % in 2011 en met 2,7 % in 2012; volgens de projecties

zou de index in 2013 stijgen met 1,3 % en in 2014 met 1,4 %. Een van de wijzigingen die in januari 2013 zijn aangebracht in de berekening van de gezondheidsindex (namelijk het in aanmerking nemen van het neerwaartse effect van de koopjes) werkt deze vertraging in 2013 eenmalig in de hand. Rekening houdend met het feit dat de verschillende paritaire comités de indexeringsmechanismen niet allemaal op hetzelfde tijdstip toepassen, zal de automatische aanpassing van de lonen in 2013 niettemin nog grotere stijgingen met zich brengen, ook al neemt de inflatie sedert eind 2012 af. In 2014 zal dit effect concreet tot uiting komen in een duidelijke vertraging van de loonstijgingen. Behalve met de indexering, wordt in de hypothese voor het verloop van de uurloonkosten in de private sector in 2013 en 2014 immers rekening gehouden met een bevrozing van de reële conventionele lonen, zoals bepaald in het ontwerp van centraal akkoord dat de regering voor de periode 2013-2014 heeft opgelegd. De overige factoren van de loonvorming zouden in 2013 licht positief evolueren, terwijl dat in 2014 ietwat negatief zou zijn, hoofdzakelijk vanwege het effect van de verminderingen van de socialezekerheidsbijdragen.

5. Overheidsfinanciën

5.1 Ontvangsten, uitgaven en financieringssaldo

Op basis van de meest recente informatie wordt verwacht dat de overheidsfinanciën het jaar 2013 zullen afsluiten met een tekort van 2,8 % bbp. In 2014 zou dat tekort,

TABEL 6 OVERHEIDSREKENINGEN⁽¹⁾
(in % bbp)

	2011	2012	2013 r	2014 r
Gezamenlijke overheid				
Ontvangsten	49,6	51,0	51,4	51,2
Fiscale en parafiscale ontvangsten	43,6	44,8	45,3	45,5
Overige	6,0	6,2	6,2	5,7
Primaire uitgaven	50,0	51,6	51,0	50,9
Primair saldo	-0,4	-0,6	0,4	0,3
Rentelasten	3,3	3,4	3,1	3,0
Financieringsbehoefte (-) of -vermogen	-3,7	-4,0	-2,8	-2,8
<i>p.m. Effect van niet-recurrente factoren</i>	<i>-0,2</i>	<i>-0,4</i>	<i>0,4</i>	<i>0,1</i>
Financieringssaldo per deelsector				
Federale overheid	-3,4	-3,4	-2,7	-2,6
Sociale zekerheid	0,0	-0,1	0,1	0,0
Gemeenschappen en gewesten	-0,2	0,0	0,0	-0,1
Lokale overheid	-0,1	-0,4	-0,1	-0,1

Bronnen: INR, NBB.

(1) Volgens de methodologie die wordt gebruikt in het kader van de procedure bij buitensporige overheidstekorten (EDP).

tegen de hierboven beschreven macro-economische achtergrond, stabiel blijven.

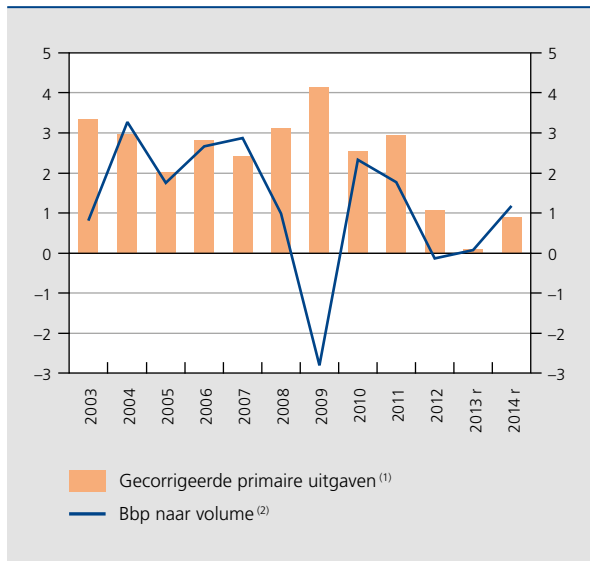
De overheidsontvangsten, uitgedrukt in verhouding tot het bbp, zouden in 2013 met 0,5 procentpunt stijgen en, vervolgens, met 0,2 procentpunt dalen.

De nieuwe stijging van de ontvangstenratio in 2013 is vooral toe te schrijven aan structurele fiscale maatregelen. Het betreft onder meer de verdere harmonisering van de belastingen op roerende inkomsten tot 25 %, de verhoging van de heffingen op de meerwaarden en op levensverzekeringspremies, het aangepaste referentietarief voor de berekening van de notionele interestafrek en de verhoging van de accijnzen op tabak en alcohol en de verstrenging van de regels met betrekking tot de btw op investeringsgoederen die zowel voor privé- als voor zakelijke doeleinden worden gebruikt. De positieve invloed van de factoren die slechts tijdelijk van aard zijn, zou in 2013 nagenoeg vergelijkbaar zijn met die in 2012. De verwachte opbrengsten uit onder meer de fiscale regularisering zouden immers al met al de meevallers van vorig jaar compenseren, namelijk de late betaling van de nucleaire rente van 2011 en de vervroegde inning van de heffing op de levensverzekeringspremies. Wat de niet-fiscale en niet-parafiscale ontvangsten betreft, vormen de terugbetaling van vroegere subsidies door bpost en van te veel geïnde douanerechten door de EU positieve eenmalige elementen.

In 2014 zouden de fiscale en parafiscale ontvangsten verder oplopen onder impuls van diverse maatregelen. Zo zouden de ontvangsten uit de personenbelasting stijgen als gevolg van, onder meer, de afschaffing van de aftrek voor een deel van de energiebesparende investeringen. Bovendien zouden de ontvangsten worden opgedreven door de zogeheten fairness tax die van toepassing is op sommige vennootschappen waarvan de dividenduitkering groter is dan de heffingsbasis van de vennootschapsbelasting, de invoering van btw op de erelonen van advocaten en andere maatregelen, onder meer op het vlak van de accijnzen. De niet-fiscale en niet-parafiscale ontvangsten daarentegen zouden fors teruglopen als gevolg van het verdwijnen van de niet-recurrente ontvangsten in 2013 en de daling van de vergoedingen die de financiële sector betaalt voor de financiële injecties en waarborgen die door de overheid werden verleend, maar die ten dele werden afgebouwd.

De primaire uitgaven waren in 2012 gestegen tot een niveau dat als historisch bijzonder hoog mag worden beschouwd, onder meer door de herkapitalisatie van Dexia. In 2013 zouden deze uitgaven in verhouding tot het bbp met 0,5 procentpunt dalen en in 2014 zouden ze verder teruglopen met 0,1 procentpunt. Gecorrigeerd voor de invloed van de niet-recurrente en conjuncturele factoren alsook voor de indexeringseffecten, zouden de primaire uitgaven in 2013 naar volume stabiel blijven; in 2014

GRAFIEK 7 **PRIMAIRE UITGAVEN VAN DE OVERHEID EN BBP**
(veranderingspercentages t.o.v. het voorgaande jaar)

Bronnen: INR, NBB.

(1) Primaire uitgaven gedeïndeerd aan de hand van de HICP en gecorrigeerd voor de invloed van conjuncturele, niet-recurrente of budgettaire neutrale factoren, alsook voor het indexeringseffect. Het indexeringseffect is het effect dat voortvloeit uit het verschil tussen, enerzijds, de effectieve indexering van de bezoldigingen van het overheidspersoneel en de sociale uitkeringen en, anderzijds, de stijging van de HICP.

(2) Voor kalenderinvloeden gezuiverde gegevens.

zouden ze met 0,9% stijgen. Het structurele verloop van de overheidsbestedingen zou dan lichtjes onder de groei van het reële bbp liggen.

De voor 2013 algemeen verwachte stagnering, in reële termen, van de gecorrigeerde primaire uitgaven verhult uiteenlopende ontwikkelingen in de deelsectoren. De federale overheid zou, in reële termen, een stabilisatie laten optekenen. De socialezekerheidsuitgaven zouden met 0,9% toenemen: deze – in vergelijking met de tijdens de afgelopen jaren opgetekende gemiddelde ontwikkeling – zeer geringe stijging zou toe te schrijven zijn aan de matiging van de uitgaven voor gezondheidszorg. Omgekeerd zouden de gemeenschappen en gewesten, alsook de lokale overheid, hun uitgaven met respectievelijk 0,4 en 1,5% zien teruglopen. De uitgavenvermindering bij de lokale overheid zou te verklaren zijn door, onder meer, de inkrimping van de overheidsinvesteringen, een traditioneel verschijnsel in het jaar dat volgt op de gemeente- en provincieraadsverkiezingen.

De projecties voor 2014 wijzen op een daling van de gecorrigeerde reële uitgaven van de federale overheid met 1,9%. De sociale zekerheid zou haar uitgaven met 2% opvoeren. Dat is weliswaar méér dan in 2013, maar nog steeds minder dan de in het verleden opgetekende

gemiddelde toename. De uitgaven van de gemeenschappen en gewesten, alsook die van de lokale overheid, zouden met respectievelijk 1,4% en 0,1% toenemen.

De rentelasten zouden het begrotingsaldo opnieuw gunstig beïnvloeden. Na een lichte stijging in 2012 zouden ze in 2013 en 2014, in verhouding tot het bbp, immers opnieuw afnemen als gevolg van de daling van de impliciete rentevoet op de overheidsschuld.

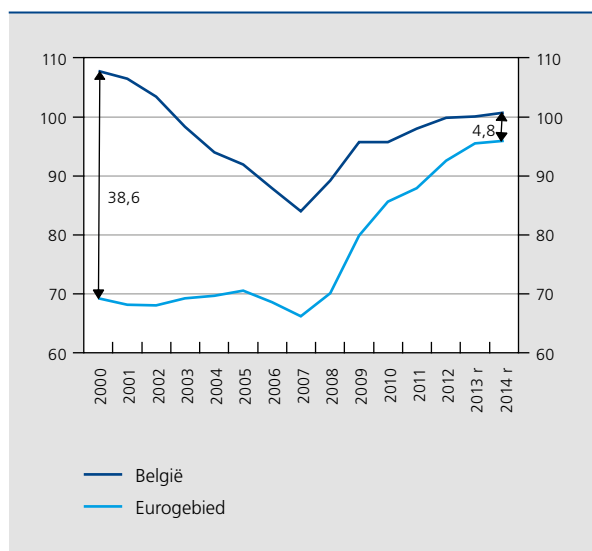
De overheidstekorten zoals die uit de projecties naar voren komen, zijn groter dan de door de federale regering beoogde deficits van 2,5% bbp in 2013 – inclusief een veiligheidsmarge ten opzichte van de door de Ecofin-Raad van 21 juni 2013 geformuleerde doelstelling van 2,7% bbp – en 2,1% bbp in 2014. Voor 2013 worden de ontvangsten lager ingeschat dan in de overheidsbegroting, wat voor 2014 een overloopeffect impliceert; voor de lokale overheid wordt een groter tekort verwacht dan voorzien in de begroting. Voorts wordt in de projecties – overeenkomstig de gehanteerde methodologie voor de projecties van het Eurosysteem – geen rekening gehouden met nog onvoldoende gepreciseerde begrotingsmaatregelen. Dit geldt onder meer voor de relatief hoge kredietonderbenutting waar in diverse begrotingen voor 2014 wordt van uitgegaan of voor een groot deel van de verwachte opbrengst uit de maatregelen ter bestrijding van de belasting- en socialezekerheidsfraude. Ten slotte gaat de regering ervan uit dat de gemeenschappen en gewesten en de lokale overheid samen in 2014 een overschot van 0,1% bbp zullen optekenen, terwijl in de ramingen gewag wordt gemaakt van een tekort van 0,1% bbp.

5.2 Overheidsschuld

De schuldgraad van de Belgische overheid zou eind 2013 uitkomen op 100,1% bbp, wat 0,3 procentpunt meer is dan tijdens het voorgaande jaar. In deze cijfers is geen rekening gehouden met eventuele extra maatregelen om de doelstelling van de federale regering te bereiken, namelijk het beperken van de schuldgraad tot minder dan 100% bbp. Sinds 2007 zou de Belgische overheidsschuld aldus met 16,1 procentpunt zijn toegenomen. Over dezelfde periode zou de schuldratio in de andere Europese landen echter veel forsler zijn gestegen. Het verschil tussen de schuldgraad van België en die van het eurogebied zou derhalve eens te meer verkleinen.

In 2013 zou de verhoging van de Belgische schuldgraad voornamelijk voortvloeien uit het verloop van de endogene factoren. Deze zouden de schuld met 1,1 procentpunt bbp doen stijgen. Hun negatieve impact zou echter ten opzichte van 2012 lichtjes afnemen, voornamelijk

GRAFIEK 8 GECONSOLIDEERDE BRUTOSCHULD VAN DE OVERHEID IN BELGIË EN IN HET EUROGEBIED
(in % bbp)

Bronnen: EC, INR, NBB.

als gevolg van de verbetering van het primair overschot. Voor 2013 zou dit positieve element de vertraging van de nominale bbp-groei evenwel niet kunnen opvangen. De verbetering van het primair overschot zou dus ontoereikend blijven om de overheidsschuld ratio te stabiliseren.

De exogene factoren, zo genoemd omdat ze een effect hebben op de schuld maar niet op het financierings-saldo, zouden in 2013 de schuldgraad ten belope van 0,8 procentpunt positief beïnvloeden. De in het kader van de EFFS toegekende leningen alsook de kapitaalinjecties in het ESM zouden de schuld ratio mee doen stijgen, terwijl het bedrag van de uitgifte- en aflossingspremies, de terugbetaling van KBC en de verkoop van Royal Park Investments en Fortis Bank dit opwaarts effect ruimschoots zouden compenseren.

In 2014 zou de schuld ratio 100,8% bbp bedragen, wat een stijging is met 0,7 procentpunt bbp ten opzichte van 2013. Dit zou nagenoeg uitsluitend toe te schrijven zijn aan het verloop van de exogene factoren, waaronder de door de EFFS toegekende leningen en de kapitaalinjecties in het ESM, maar ook een reeks uit het thesauriebeheer voortvloeiende factoren.⁽¹⁾ De endogene factoren zouden de schuldgraad lichtjes negatief beïnvloeden. Volgens deze projecties blijven de verbetering van de nominale

(1) Het betreft de kosten van de terugkoop van buybacks, de impact van emissiepremies – de uitzonderlijke emissiepremies die werden geregistreerd in 2012 en 2013 hebben een daling van de schuldgraad teweeggebracht op het ogenblik van hun realisatie, maar zullen daarentegen de schuldgraad voor 2014 verhogen – en het verschil tussen de interesten op transactie- en op kasbasis.

bbp-groei en het primair saldo vooralsnog ontoereikend om het sneeuwbal effect van de overheidsschuld te vermijden.

6. Beoordeling van de risicofactoren

De huidige vooruitzichten van de Bank blijven in de lijn liggen van de prognoses van de andere instellingen die voor volgend jaar eveneens uitgaan van een groei van de bedrijvigheid met zowat 1%. Deze opmerkelijke convergentie van de macro-economische vooruitzichten mag de aandacht evenwel niet afleiden van de grote onzekerheid waarmee dergelijke projecties gepaard gaan. In dat verband lijken de risico's, al met al, nog steeds neerwaarts gericht.

Zo kunnen diverse factoren het prille wereldwijde herstel nog steeds ondergraven. Vooreerst is er de voortdurende onzekerheid rond het Amerikaanse begrotingsbeleid en, meer bepaald, de noodzaak om de uitgavengroei aldaar opnieuw naar een houdbaarder pad te leiden. Daarbij komt het vooruitzicht van de geleidelijke afbouw van het uiterst accommoderend monetair beleid in de Verenigde Staten en, eventueel, in andere zones. Zo zijn de macro-economische prognoses voor het Verenigd Koninkrijk onlangs fors opwaarts herzien, wat – volgens de door de Bank of England gegeven forward guidance – een snellere monetaire verkrapping kan inhouden. De onzekerheid rond de monetairbeleidskoers in de geavanceerde landen kan via kapitaalstromen overigens ook nog meer gaan wegen op de groeivoorzichten van de opkomende landen. Veel van deze landen staan bovendien voor aanzienlijke structurele uitdagingen, waardoor de groei lager kan uitvallen dan momenteel geraamd. De noodzakelijke wijzigingen in het Chinese groeimodel kunnen bijvoorbeeld gedurende een overgangperiode een grotere neerwaartse impact hebben op de groei van de bedrijvigheid. Wat het eurogebied betreft, ten slotte, is de vereiste deleveraging in heel wat landen allesbehalve voltooid. Het conjunctuurherstel blijft er uiterst kwetsbaar en kan ook worden vertraagd door hervormingsmoeheid en een daarmee gepaard gaande heropflakking van de onzekerheid omtrent de houdbaarheid van de (private en publieke) schuldenlast in diverse landen en ook omtrent de institutionele ontwikkelingen. Hoewel het in de vorige ramingen verwachte herstel in het eurogebied en in andere geavanceerde economieën lijkt door te zetten, blijven er, al met al, nog belangrijke neerwaartse risico's bestaan.

Op louter binnenlands vlak lijken de neerwaartse risico's vooral verband te houden met het verloop van het relatieve concurrentievermogen en met de persistentie van de gunstige vertrouwenseffecten. Wat het eerste punt

TABEL 7 VERGELIJKING MET DE RAMINGEN VAN DE ANDERE INSTELLINGEN
(jaargroei van het bbp naar volume, in %)

Instelling	Laatste prognoses			Vorige prognoses		
	Publicatiedatum	2013	2014	Publicatiedatum	2013	2014
Federaal Planbureau	September 2013 ⁽¹⁾	0,1	1,1	Mei 2013 ⁽²⁾	0,2	1,2
Belgian Prime News	September 2013	0,0	1,0	Juni 2013	0,1	1,2
IMF	Oktober 2013	0,1	1,0	April 2013	0,2	1,2
Consensus Economics	Oktober 2013	0,0	0,9	Juni 2013	0,0	1,0
EC	November 2013	0,1	1,1	Mei 2013	0,0	1,2
OESO	November 2013	0,1	1,1	Mei 2013	0,0	1,1
NBB	December 2013	0,2	1,1	Juni 2013	0,0	1,1

(1) Economische begroting.

(2) Economische vooruitzichten 2013-2018.

betreft, hangt veel af van de mate waarin de huidige beheersing van de loongroei, zoals in deze prognoses wordt verwacht, ook in 2014 wordt voortgezet en kan leiden tot een vernauwing van de loonkloof met de belangrijkste partnerlanden. Daarnaast moet herinnerd worden aan het feit dat de loonkosten slechts één element van het competitiviteitsverschil vormen. Mocht het Belgische concurrentievermogen minder gunstig evolueren dan momenteel wordt verwacht, wat uiteraard ook afhangt van de ontwikkelingen in de andere landen, kan dit leiden tot een groter verlies aan marktaandeel en, dus, een lagere groei van de uitvoer en de bedrijvigheid, al zou de impact daarvan vooral op middellange termijn voelbaar worden.

Wat de vertrouwenseffecten betreft, is bijvoorbeeld de huidige prognose van een relatief vlak verloop van de spaarquote van de huishoudens duidelijk afhankelijk van de vraag of de onzekerheid al dan niet blijft afnemen.

Een grotere bezorgdheid over de inkomensvooruitzichten op middellange termijn ten gevolge van, bijvoorbeeld, een trager aantrekkende werkgelegenheid, zou het voorzorgssparen opnieuw kunnen verhogen. Een grotere mate van onzekerheid in hoofde van de producenten ten aanzien van de vraagvooruitzichten kan dan weer het herstel van de bedrijfsinvesteringen of de werkgelegenheid vertragen. Het vertrouwen van de Belgische consumenten, investeerders en werkgevers hangt uiteraard in sterke mate samen met de internationale conjunctuurvooruitzichten, maar ook louter binnenlandse factoren, zoals de onzekerheid rond het begrotingsbeleid, kunnen een rol spelen. Daarentegen kan een robuustere mondiale groei ook sterkere positieve vertrouwenseffecten creëren, waardoor de binnenlandse vraag zich sneller zou herstellen dan volgens de huidige prognoses. Ten slotte kunnen ook de federale en regionale verkiezingen van mei 2014 en de daaropvolgende regeringsvormingen een factor van onzekerheid vormen.

Bijlage

PROJECTIES VOOR DE BELGISCHE ECONOMIE: SYNTHESE VAN DE BELANGRIJKSTE RESULTATEN

(veranderingspercentages t.o.v. het voorgaande jaar, tenzij anders vermeld)

	2010	2011	2012	2013 r	2014 r
Groei (voor kalenderinvloeden gezuiverde gegevens)					
Bbp naar volume	2,3	1,8	-0,1	0,2	1,1
Bijdragen tot de groei:					
Binnenlandse bestedingen, ongerekend de voorraadwijziging	1,4	1,1	-0,2	0,0	1,1
Netto-uitvoer van goederen en diensten	0,6	-0,3	0,5	0,5	0,0
Voorraadwijziging	0,3	0,9	-0,4	-0,3	0,0
Prijzen en kosten					
Geharmoniseerde consumptieprijsindex	2,3	3,4	2,6	1,2	1,3
Gezondheidsindex	1,7	3,1	2,7	1,3	1,4
Bbp-deflator	2,1	2,0	1,9	1,6	1,5
Ruilvoet	-1,6	-1,3	-0,2	-0,4	0,6
Loonkosten per eenheid product in de private sector	-0,4	2,6	4,4	1,7	0,6
Uurloonkosten in de private sector	0,9	2,4	3,7	2,1	1,1
Productiviteit per arbeidsuur in de private sector	1,3	-0,2	-0,7	0,4	0,6
Arbeidsmarkt					
Binnenlandse werkgelegenheid (gemiddelde jaar-op-jaar verandering, in duizenden personen) ..	30,2	63,4	9,4	-17,4	2,5
Totaal arbeidsvolume ⁽¹⁾	1,0	2,1	0,2	-0,4	0,5
Geharmoniseerde werkloosheidsgraad ⁽²⁾ (in % van de beroepsbevolking)	8,4	7,2	7,6	8,7	9,1
Inkomens					
Reëel beschikbaar inkomen van de particulieren	-1,2	-0,9	1,2	0,9	1,1
Spaarquote van de particulieren (in % van het beschikbaar inkomen)	15,2	14,1	15,2	15,5	15,6
Overheidsfinanciën⁽³⁾					
Financieringssaldo (in % bbp)	-3,7	-3,7	-4,0	-2,8	-2,8
Primair saldo (in % bbp)	-0,4	-0,4	-0,6	0,4	0,3
Overheidsschuld (in % bbp)	95,7	98,0	99,8	100,1	100,8
Lopende rekening					
(volgens de betalingsbalans, in % bbp)	1,9	-1,1	-2,0	-1,7	-1,1

Bronnen: EC, ADSEI, INR, NBB.

(1) Totaal aantal gewerkte uren in de economie.

(2) In % van de beroepsbevolking (15-64 jaar), niet voor kalenderinvloeden gezuiverde gegevens.

(3) Volgens de in het kader van de procedure bij buitensporige overheidstekorten (EDP) gebruikte methodologie.

Nationale Bank van België
Naamloze vennootschap
RPR Brussel – Ondernemingsnummer : 0203.201.340
Maatschappelijke zetel : de Berlaimontlaan 14 – BE-1000 Brussel
www.nbb.be

Verantwoordelijk uitgever

Jan Smets

Directeur

Nationale Bank van België
de Berlaimontlaan 14 – BE-1000 Brussel

Contactpersoon voor het Tijdschrift

Luc Dufresne

Secretaris-generaal

Tel. +32 2 221 24 96 – Fax +32 2 221 30 91
luc.dufresne@nbb.be

© Illustraties: Nationale Bank van België

Omslag en opmaak: NBB AG – Prepress & Image

Gepubliceerd in december 2013